3.03

Uppsala KOMMUN

KONTORET FÖR HÄLSA, VÅRD OCH OMSORG

Handläggare
Sureya Calli

Datum
2013-10-03

Diarienummer
NHO-2014-0194.33

Nämnden för hälsa och omsorg

Remissvar betänkandet våld i nära relationer - en folkhälsofråga (SOU 2014:49) (dnr Ju2014/4445/KRIM)

Förslag till beslut
Nämnden för hälsa och omsorg föreslås besluta:

att avge remissvar till justitiedepartementet enligt upprättat förslag

Ärendet
Nämnden för hälsa och omsorg (NHO) är kommunens samordnande nämnd i området våld i nära relationer. Nämnden har tillfrågats att svara på remissen å kommunens vägnar.

Nämnden är i huvudsak positiv till de förändringar och till den ambitionsökning som nationella samordnaren föreslår. Förändringar som föreslås ger socialtjänsten bättre förutsättningar att arbeta med våldsutsatta personer och våldsutövare. Det förbättrar också möjligheten till förebyggande arbetet mot våld i nära relationer.

Nämnden ställer sig positivt till betänkandets förslag på att frihet från våld i nära relationer ska vara ett nationellt folkhälsomål. Betänkandet föreslår att arbetet mot våld i nära relationer ska ingå som en del av arbetet med alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor (ANDT). Det är positivt om befintliga strukturer som finns i ANDT-arbetet kan användas även i arbetet mot våld i nära relationer. Det är dock viktigt att det blir ett eget område med egna strategier.

Ambitionshöjningen i betänkandet medför ökade kostnader för kommunerna som behöver tid att planera och avsätta medel för att kunna uppfylla ansvaret. Vidare anser nämnden att kommunerna kan vara i behov av statligt stöd under ett uppbyggnadsskede.

Thomas Odin
Tf. Direktör

Postadress: Uppsala kommun, Kontoret för hälsa, vård och omsorg, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stationsgatan 12 • Telefon: 018-727 87 00 (växel)
E-post: halsa-vard-omsorg@uppsala.se
www.uppsala.se

Bilaga 1

Uppsala KOMMUN

NÄMNDEN FÖR HÄLSA OCH OMSORG

Handläggare
Sureya Calli

Datum
2014-10-23

Diarienummer
NHO-2014-0194.33

Justitiedepartementet

Betänkandet Våld i nära relationer - en folkhälsofråga (SOU 2014:49)
(dnr Ju2014/4445/KRIM)

Nämnden för hälsa och omsorg (NHO) är kommunens samordnande nämnd inom området våld i nära relationer. Nämnden har fått i uppdrag att svara på remissen å kommunens vägnar.

Nämnden är i huvudsak positiv till de förändringar och till den ambitionsökning som nationella samordnaren föreslår. Vidare är det positivt att betänkandet genomsyras av ett tydligt barnperspektiv.

Nämnden är positivt inställd till förslagen som rör socialtjänstens arbete. Förändringar i likhet med de förslag som föreslås ger socialtjänsten bättre förutsättningar för arbetet med våldsutsatta vuxna, barn och våldsutövare. Det ger också bättre möjligheter för att bedriva förebyggande arbete mot våld i nära relationer. Nämnden ser särskilt positiv till förslag om tillägg till socialtjänstlagen:

- Att socialnämnden vid behov ska erbjuda insatsen skyddat boende till våldsutsatta
- Att till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utövar våld eller andra övergrepp mot närstående får stöd och hjälp att förändra sitt beteende.
- Att ett bolag, en förening, en samfällighet, en stiftelse eller en enskild individ får inte utan tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg yrkesmässigt bedriva verksamhet i form av skyddat boende.
- Att när socialnämnden får kännedom om att ett barn kan ha utsatt för våld eller andra övergrepp av en närstående, eller att barnet har bevittnat våld eller andra övergrepp av

Postadress: Uppsala kommun, Nämnden för hälsa och omsorg, 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stationsgatan 12 • Telefon: 018-727 00 00 (växel) • Fax: 018-727 87 10
E-post: halsa-omsorgsnamnden@uppsala.se
www.uppsala.se

eller mot en närstående, ska nämnden utan dröjsmål inleda en utredning om barnets behov av stöd och hjälp.

- Att socialnämnden ska ha möjlighet att följa upp barnets situation i upp till sex månader efter det att en utredning avslutats.

- Att socialtjänsten och hälso-och sjukvården ska kunna bryta sekretessen för att förebygga allvarlig brottslighet inom våld i nära relationer.

Nämnden ser också positiv till:

- Att hälso-och sjukvården får ansvar att särskilt beakta barnens behov av information, råd och stöd.

- Att socialstyrelsen får uppdrag att inrätta ett nationellt kunskapscenter om våld och övergrepp mot barn.

- Att Brottsförebyggande rådet får uppdrag att kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck.

- Att myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor får uppdrag ta fram en modell för interkulturella vägledare som ska användas i skolor där det finns särskilda behov

- Att rikspolisstyrelsen får uppdrag att ta fram en hot-och riskbedömningsmanual för barn som upplever våld. Manualen ska utveckla barnkonsekvensanalyser för polisen

- Att idéburna organisationer föreslås få statligt långsiktigt organisationsbidrag i stället för verksamhetsbidrag.

Nämnden är positiv till samordnarens förslag om att socialtjänsten ska tilldelas ansvaret för samordning och samverkan mellan olika myndigheter. Nämnden ser också positivt på att socialtjänsten får ansvar för att upprätta individuella handlingsplaner för varje våldsutsatt individ samt våldsutövare.

Att kommunerna åläggs en lagstadgad skyldighet att vid behov erbjuda skyddat boende som insats och att driften av skyddat boende blir tillståndspliktigt, tydliggör både innehåll och kvalité av skyddat boendet som insats.

Den förändring av offentlighets- och sekretesslagen som den nationella samordnaren föreslår underlättar samverkan och möjligheterna att förebygga upprepning av våld.

Nämnden ställer sig positiv till betänkandets förslag på att frihet från våld i nära relationer ska vara ett nationellt folkhälsomål. Betänkandet föreslår att arbetet mot våld i nära relationer ska ingå som en del av arbetet med alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor (ANDT). Våld i nära relationer kan

inte alltid förklaras enbart utifrån ANDT relaterade problem. Det är viktigt att alla förklaringsmodeller och olika former av våld i nära relationer synliggörs i arbetet. Samtidigt är det positivt om de befintliga strukturer som finns i ANDT-arbetet kan användas även i arbetet mot våld i nära relationer. Det är dock viktigt att det blir ett eget område med egna strategier.

Att göra frågan om våld i nära relationer till en folkhälsofråga tydliggör vikten av det förebyggande arbetet och förbättrar möjligheten till att bekämpa våld i nära relationer. Ambitionshöjningen i betänkandet medför ökade kostnader. Kommunerna behöver tid att planera och avsätta medel för att kunna uppfylla ansvaret. Vidare anser nämnden att kommunerna kan vara i behov av statligt stöd under ett uppbyggnadsskede.

Nämnden för hälsa och omsorg

Stig Rådahl
Ordförande

Annie Arkebäck Morén
Sekreterare

Bilaga 2

Uppsala KOMMUN

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Handläggare

Datum
2014-07-21

Diarienummer
KSN-2014-0949

UPPSALA KOMMUN
NÄMNDEN FÖR HÄLSA OCH OMSORG
2014 -07- 23
NHO – 2014 – 0194 – 37
J. Gill
bilaga 1

Nämnden för hälsa och omsorg

Justitiedepartementets Remiss av betänkandet Våld i nära relationer - en folkhälsofråga (SOU 2014:49) överlämnas till **Nämnden för hälsa och omsorg** för handläggning och besvarande å kommunens vägnar.

Med vänliga hälsningar

Per Davidsson
Kanslichef
Kommunledningskontoret

Postadress: Uppsala kommun, Kommunledningskontoret • 753 75 Uppsala
Besöksadress: Stadshuset, Vaksalagatan 15 • Telefon: 018 - 727 00 00 (växel) • Fax: 018 – 727 00 01
E-post: kommunledningskontoret@uppsala.se
www.uppsala.se

REGERINGSKANSLIET

2014-07-03

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE
Ink. 2014 -07- 07
Diarienr. KSN - 2014-0949
33
Aktbil. 1

Arbetet mot våld i nära relationer är ett prioriterat område för regeringen. Vi satsar stora resurser på att stärka kvalitén och effektiviteten i de insatser som görs.

Den 26 april 2012 beslutade regeringen att tillsätta en nationell samordnare mot våld i nära relationer, med uppdraget att åstadkomma en kraftsamling inom området. Framför er har ni resultatet av samordnarens arbete, ett betänkande med många intressanta förslag som nu remitteras i sedvanlig ordning.

Vi är måna om att ambitionsnivån i arbetet mot våld i nära relationer är hög och att utvecklingen går framåt. Mycket görs redan som framgår av utredningen, som också ger goda exempel att inspireras av. Åtgärder som kan leda till förbättringar och inte kräver regeringsbeslut bör självklart vidtas när så är möjligt.

Med vänliga hälsningar,

Beatrice Ask

Maria Larsson

Maria Arnholm

REGERINGSKANSLIET

Remiss

2014-07-04

Ju2014/4445/KRIM

Justitiedepartementet

Kriminalpolitiska enheten

Remiss av betänkandet Våld i nära relationer – en folkhälsofråga (SOU 2014:49)

Remissinstanser:

1. Riksdagens ombudsmän
2. Svea hovrätt
3. Göta hovrätt
4. Malmö tingsrätt
5. Umeå tingsrätt
6. Justitiekanslern
7. Domstolsverket
8. Åklagarmyndigheten
9. Rikspolisstyrelsen
10. Kriminalvården
11. Brottsförebyggande rådet
12. Brottsoffermyndigheten
13. Migrationsverket
14. Datainspektionen
15. Socialstyrelsen
16. Folkhälsomyndigheten
17. Statens institutionsstyrelse
18. Myndigheten för delaktighet
19. Barnombudsmannen
20. Länsstyrelsen i Blekinge län
21. Länsstyrelsen i Gotlands län
22. Länsstyrelsen i Kalmar län
23. Länsstyrelsen i Norrbottens län
24. Länsstyrelsen i Stockholms län
25. Länsstyrelsen i Östergötlands län
26. Statskontoret
27. Statens skolverk
28. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
29. Nationellt Centrum för Kvinnofrid vid Uppsala universitet

Postadress 103 33 Stockholm
Besöksadress Rosenbad 4
Telefonväxel 08-405 10 00
Telefax 08-20 27 34
E-post: ju.registrator@regeringskansliet.se
Telex 178 20 PREMIER S

30. Centrum för Andrologi och Sexualmedicin vid Karolinska universitetssjukhuset
31. Stockholms läns landsting
32. Värmlands läns landsting
33. Västerbottens läns landsting
34. Västra Götalands läns landsting
35. Arvidsjaurs kommun
36. Bodens kommun
37. Borås kommun
38. Eksjö kommun
39. Eskilstuna kommun
40. Gnosjö kommun
41. Gotlands kommun
42. Gävle kommun
43. Hultsfreds kommun
44. Karlskrona kommun
45. Karlstads kommun
46. Kungsörs kommun
47. Laholms kommun
48. Landskrona kommun
49. Linköpings kommun
50. Ljusnabergs kommun
51. Lunds kommun
52. Malmö kommun
53. Nacka kommun
54. Nordmalings kommun
55. Staffanstorps kommun
56. Stockholms kommun
57. Sundbybergs kommun
58. Södertälje kommun
59. Tidaholms kommun
60. Timrå kommun
61. Trollhättans kommun
62. Umeå kommun
63. Uppsala kommun
64. Vellinge kommun
65. Växjö kommun
66. Örebro kommun
67. Barnens rätt i samhället (BRIS)
68. Brottsofferjouren
69. Föreningen Sveriges Socialchefer (FSS)
70. Kurdiska kvinnoförbundet
71. Kvinnors nätverk
72. Pensionärernas riksorganisation (PRO)
73. Riksförbundet Attention
74. Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter (RFSL)
75. Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige (Roks)

76. Riksorganisation Glöm aldrig Pela och Fadime (GAPF)
77. Riksorganisationen Män för Jämställdhet
78. Rädda barnen
79. Sveriges advokatsamfund
80. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
81. Sveriges Kvinno- och Tjejjourers Riksförbund (SKR)
82. Sveriges Pensionärsförbund (SPF)

Remissvaren ska ha kommit in till Justitiedepartementet senast den **31 oktober 2014**. Svaren bör lämnas både på papper och per e-post, gärna i wordformat (christian.olsson@regeringskansliet.se).

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Christian Olsson
Stf. enhetschef

Sammanfattning av SOU 2014:49

Våld i nära relationer – en folkhälsofråga

Förslag för ett effektivare arbete

NATIONELLA SAMORDNAREN MOT VÅLD
I NÄRA RELATIONER

REGERINGSKANSLIET

En folkhälsofråga

Våld i nära relation är i högsta grad en folkhälsofråga. Fysisk och psykisk ohälsa är betydligt vanligare bland personer som har utsatts för allvarligt våld. Psykiska problem som sömnsvårigheter, ångest, depression och posttraumatiskt stressyndrom är mycket vanligare bland våldsutsatta kvinnor än bland andra. Förebyggande insatser är nyckeln till en varaktig minskning av våldet. Utöver stort mänskligt lidande leder våld i nära relationer till avsevärda kostnader för samhället.

Samhället måste arbeta förebyggande men också reagera tidigt när det finns tecken på att barn eller vuxna utsätts för våld av närstående. Genom att ställa frågor om våld och erbjuda hjälp och stöd tidigt kommer fler utsatta personer att våga söka hjälp.

Carin Götblad

Carin Götblad
Nationell samordnare mot våld i nära relationer

Sätt våldsutsattas behov i centrum...

Den som söker samhällets hjälp för att lämna en relation med våld får i dag lätt känslan av att befinna sig i en labyrint av myndigheter och olika yrkeskårer. Det är tydligt att samhällets insatser behöver samordnas bättre för de våldsutsatta. Barns behov av stöd och hjälp måste uppmärksammas i en helt annan omfattning än som sker i dag.

Figur 1 Schematiskbeskrivning av en våldsutsatts samhällskontakter

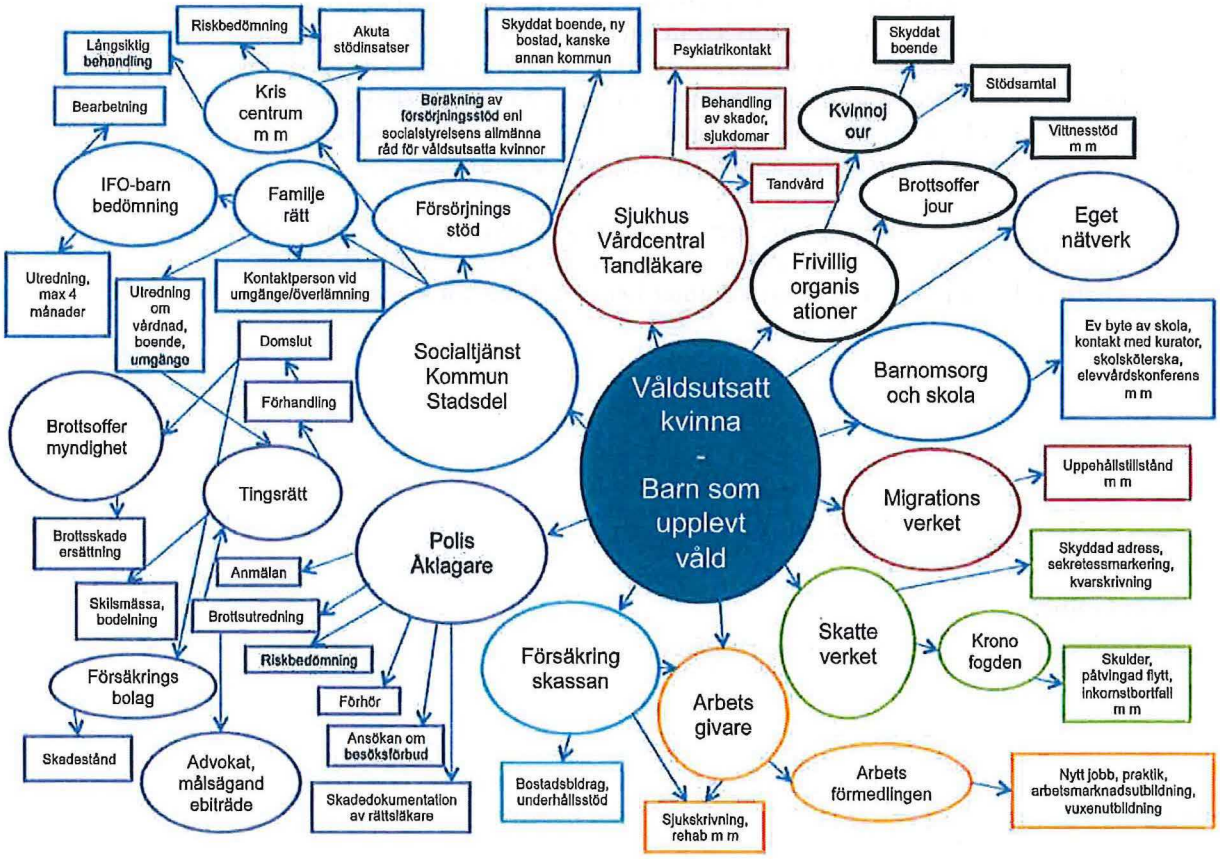

Förlaga: Hässleholms kommun (2013)

Genom att skapa bättre förutsättningar för olika yrkesgrupper att samarbeta på nya sätt utifrån tydliga riktlinjer ska det bli enklare att möta varje våldsutsatts särskilda behov.

...men glöm inte våldsutövaren

Våld mot närstående är ett allvarligt brott som ska få konsekvenser för gärningsmannen. Grovt och upprepat våld är särskilt allvarligt. Rättsväsendet kan nå betydligt längre med mer offensiva arbetssätt, effektivare rättsprocesser och en bättre koordinering av myndigheternas insatser. Fler förövare måste ställas till svars för sina handlingar och med tvång eller stöd förmås sluta slå och på annat brottsligt sätt begränsa närståendes liv.

Insatserna för att förebygga upprepat våld ska förbättras. Våldsutövare måste ges möjlighet att enklare kunna söka stöd och behandling för att förändra sitt våldsamma beteende. Polisen behöver förstärka sina insatser för att förhindra fortsatt våld. Kunskaper om vilka personliga och sociala faktorer som ökar risken att vissa utvecklar ett våldsamt beteende mot sina närmaste behöver omsättas i praktiken. Därför måste insatser för våldsutövare också angripa problem som alkoholberoende, arbetslöshet och psykiatriska störningar.

Huvudförslag i korthet

Betänkandet innehåller förslag till regeringen om lagändringar och uppdrag. Men det innehåller också ett stort antal förslag, råd och uppmaningar riktade till beslutsfattare och alla andra i samhällets olika verksamheter. Var och en kan när som helst intensifiera arbetet mot våld i nära relationer. För den som vill ha stöd i hur ett fortsatt utvecklingsarbete tillsammans med andra myndigheter kan gå till har nationella samordnaren tagit fram en särskild vägledning.

Underlätta för våldsutsatta

Många våldsutsatta har levt länge med våld i sin närhet och väntat i det längsta med att söka hjälp. Ofta upptäcks våldet först när det blir tillräckligt allvarligt eller när det inte längre går att dölja – någon ringer till polisen eller personal i skolan upptäcker blåmärken på ett barn.

Då måste det finnas en tydlig kedja av åtgärder och fastlagda rutiner för vad som ska göras. Detta är särskilt viktigt i akuta situationer eller då det kan upplevas svårt att ta ställning för att anmäla någon, som till exempel när en förskollärare eller lärare tvekar inför att anmäla en förälder.

- I varje kommun bör det finnas en *operativ arbetsgrupp* mot våld i nära relationer. I arbetsgruppen ska myndigheter arbeta tillsammans kring insatser för barn och vuxna som är, eller riskerar att bli, utsatta för allvarligt våld.

- *Särskilda lotsar* inom socialtjänsten bör hålla ihop insatserna för personer utsatta för våld i nära relationer. För våldsutsatta barn bör socialtjänsten ha *särskilda barnlotsar*.

- Kommunernas ansvar för *insatsen skyddat boende för våldsutsatta ska regleras* i socialtjänstlagen. Det *ska krävas tillstånd* för att driva skyddat boende.

De myndigheter som blir inblandade när våldet har upptäckts måste samarbeta mer. Dessutom behövs åtgärder för att våldet ska upptäckas tidigare. De myndigheter som kommer i kontakt med grupper som löper stor risk att utsättas för våld av närstående bör börja fråga om våldsutsatthet. Det gäller till exempel myndigheter som arbetar med personer som behöver behandlas för missbruk eller har psykiska problem. Socialstyrelsen föreslås därför genomföra en försöksverksamhet som stödjer *rutinmässiga frågor om våldsutsatthet* till patienter i hälso- och sjukvården och brukare i socialtjänsten.

Figur 2: Schematisk beskrivning av operativa arbetsgrupper

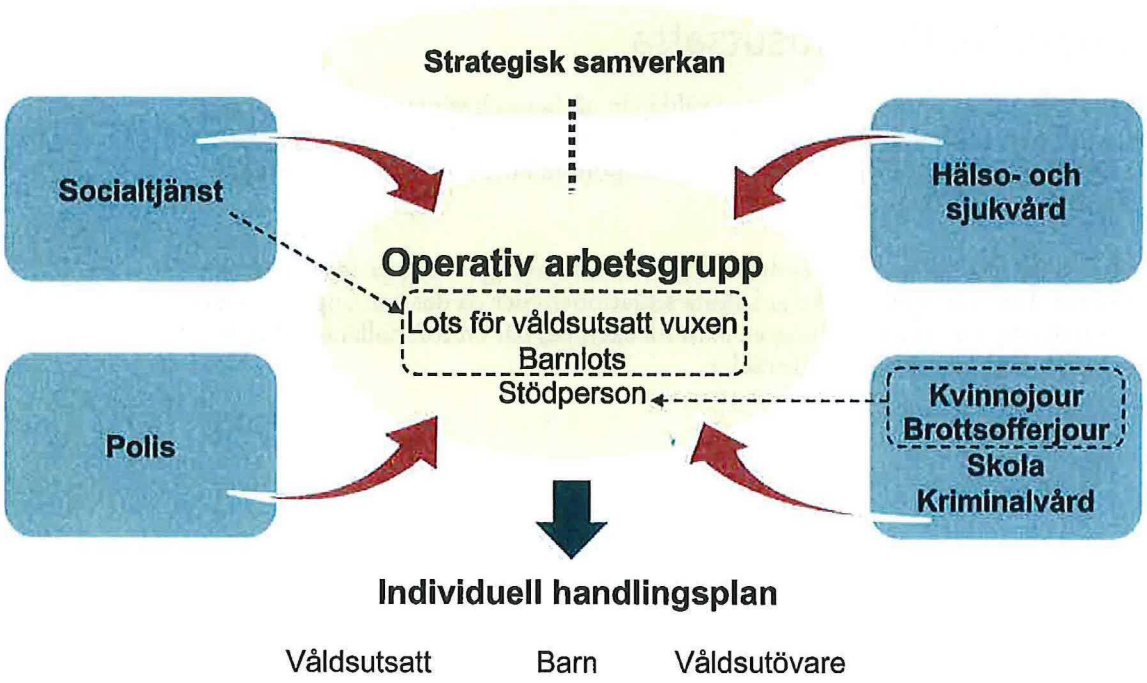

Lyssna på barnen

Barns oerhörda utsatthet vid våld i nära relationer är en mycket nedslående iakttagelse. Även när barn försöker visa att något är fel, kan det vara svårt för dem att få någon hjälp, Ibland vågar vuxna inte fråga, ibland vågar de inte lyssna och ofta ställer de fel frågor.

Även när någon vuxen ser, förstår eller försöker hjälpa kan det bli svårt för barnet. Barnet kan hamna i en utdragen myndighetsprocess där det inte alltid får veta vad som händer, varför något händer eller vad som kommer att hända sedan. Samtidigt måste de kanske också leva med föräldrarnas skuldbeläggande.

Det finns flera grundläggande problem med hur samhället hanterar barn som lever med våld. Det har inte varit möjligt att fördjupa sig tillräckligt för att lägga förslag kring alla dessa frågor. Men det är uppenbart att det behövs en särskild utredning om *barns situation i skyddat boende* för att tydliggöra barnets rättsliga ställning, vårdnadshavarnas rättigheter och vilket ansvar socialnämnden har.

Nationella samordnare lämnar flera konkreta förslag om hur samhällets insatser för barn som utsätts för våld eller som lever i familjer där det förekommer våld mellan närstående ska förbättras

- Socialnämnden ska enligt lag vara *skyldig att genast inleda en utredning* vid kännedom om att ett barn kan ha utsatts för våld eller har bevittnat våld mot en närstående.

- Hälso- och sjukvården ska vara skyldig att *särskilt tänka på barns behov av information, råd och stöd* om barnet eller en närstående till barnet har utsatts för våld eller övergrepp.

- När socialnämndens har avslutat en utredning om behov av insatser ska nämnden ha möjlighet att följa upp barnets situation *i upp till sex månader*.

- Kommunala mobila resursteam föreslås som ett offensivt stöd i vardagsarbetet på förskolan, för familjer som behöver det. Insatserna skall vara tidiga och förebyggande.

Det finns ett stort behov av att utveckla kunskaper, arbetsmetoder, uppföljning och tillsyn kring barns utsatthet för våld. Exempel på förslag inom detta område är:

- Inrätta ett *nationellt kunskapscenter* om våld och övergrepp mot barn på Socialstyrelsen.
- Inspektionen för vård och omsorg (IVO) uppdras att *göra löpande tillsyn* av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med barn som har utsatts för våld eller bevittnat våld.
- Rikspolisstyrelsen uppdras att ta fram en *hot- och riskbedömningsmanual för barn* som lever med våld och ska utveckla en *modell för barnkonsekvensanalyser för polisen*.

Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck är den del av området våld i nära relationer där samhället har haft svårast att enas kring vad som bör göras. Begreppet är omdiskuterat, insatserna är spretiga och omfattningen av våldet är oklart. Därför ska Brottsförebyggande rådet *kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck*. Samhällets olika insatser ska dessutom utvärderas ordentligt.

För att utveckla tidiga insatser och stärka det förebyggande arbetet ska Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor utveckla en *modell för interkulturella vägledare* som kan användas i skolor där det finns särskilda behov. Att förebygga våld i nära relationer bör även ses som en målsättning i *samhällsorienteringen för nyanlända*.

Sätt fokus på våldsutövaren

Det finns olika typer av våldsutövare med skilda behov av behandling för att sluta med våldet. Enligt nationella samordnaren finns det möjligheter att utveckla arbetet på detta område.

- *Polisens insatser mot upprepat våld bör utvecklas*. Polisen bör kartlägga vilka personer som är upprepat utsatta, utöka stödet till brottsutsatta, motivera förövare till förändring och följa upp anmälda fall.
- En *nationell stödtelefonlinje* ska inrättas för personer som behöver söka hjälp att hantera sin aggressivitet.
- Socialnämnden bör *erbjuda tillfälligt boende* för gärningsmannen när så är lämplig och ge stöd och hjälp för att personer som utövar våld mot närstående ska *förändra sitt brottslige beteende*.

Nationella samordnaren föreslår även skärpt lagstiftning när personer utsätter sina närstående för grovt eller upprepat våld. Socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska kunna *bryta sekretessen för att förebygga allvarlig brottslighet* i nära relationer. Giltighetstiden för *kontaktförbud när det finns gemensam bostad* förlängs till högst tre månader. Straffskalan för överträdelse av kontaktförbud skärps.

Ge bättre förutsättningar för idéburet arbete

Kvinnojourer, brottsofferjourer och andra idéburna organisationer är ett mycket viktigt komplement till kommunernas ansvar för stöd till våldsutsatta personer. Dagens system för statsbidrag till dessa organisationer är alltför byråkratiskt. Det leder till kortsiktiga insatser och krav på uppföljning som är orimliga att ställa på ideellt arbete. Därför ska kvinnojourer och brottsofferjourer förstärkas genom att ändra nuvarande statliga bidragsform till ett *långsiktigt organisationsbidrag*.

Förtydliga den nationella strukturen

Den nationella samordningen av arbetet mot våld i nära relationer behöver förtydligas. Både mellan olika statliga myndigheter och i relationen mellan Regeringskansliet och andra myndigheter krävs en välfungerande koordinering. En särskild *statsrådsgrupp* mot våld i nära relationer föreslås därför. Dessutom ska arbetet mot våld i nära relationer ingå som en *del av ANDT-arbetet*.

Arbetet på nationell nivå ska också länkas samman med det lokala arbetet på kommunnivå och det regionala på länsnivå. Därför ska *länsstyrelsens uppgifter* inom området våld i nära relationer utvecklas och förtydligas. Länsstyrelsen får bland annat en viktig roll i att stödja uppbyggnaden av de operativa arbetsgrupperna.

Det är också viktigt att följa upp det arbete som bedrivs:

- Frihet från våld i nära relationer ska vara ett *nationellt folkhälsomål.*
- Vart tredje år ska det göras en *nationell analys av utvecklingen* av våld i nära relationer.
- En modell för *lokala haveriutredningar* vid allvarligt våld i nära relationer ska utvecklas. Utredningarna ska snabbare visa vilka erfarenheter som kan dras från de enskilda fallen.
- Den *samhällsekonomiska effektiviteten* för området våld i nära relationer ska analyseras i regionala försöksverksamheter.

En fråga för alla

Ett komplicerat samhällsproblem

Under de senaste 15 åren har samhället satsat stora resurser för att minska våld i nära relationer. Effekten av satsningarna är svåra att bedöma. Mycket talar dock för att utvecklingen har gått framåt på flera områden. I ett internationellt perspektiv har Sverige ett framgångsrikt arbete mot våld i nära relationer.

För att resultatet ska fortsätta att förbättras kan det komma krävas mer grundläggande reformer. Arbetet mot våld i nära relationer skär rakt igenom flera politikområden som kriminal-, jämställdhets-, integrations-, barn- och folkhälsopolitiken. För att minska våld i nära relationer krävs många små och stora förändringar inom alla dessa områden. Det finns inga enkla helhetslösningar. Snarare krävs det ett långsiktigt, differentierat och uthålligt samarbete i hela samhället. Ett arbete med ett tydligt folkhälsoperspektiv.

Våld i nära relationer bottnar bland annat i den ojämlika maktbalans som finns mellan könen. Män som kontrollerar kvinnors levnadsvillkor och som använder våld för att få igenom sin vilja. Att åtgärda dessa systematiska skillnader i makt mellan kvinnor och män i samhället är viktigt. Det kräver ett ännu mer aktivt arbete för ökad jämställdhet, exempelvis att förskola och skola medvetet arbetar med könsroller och genusnormer.

Arbetet för ökad jämställdhet är en mycket central del i samhällets långsiktiga insatser mot våld i nära relationer.

Arbeta i vardagen

Enligt nationella samordnaren kan många förbättringar i arbetet mot våld i nära relationer göras utan stora lagändringar, omfattande reformer eller detaljerad uppföljning. Arbetet kan bedrivas i vardagen, i det lilla sammanhanget. Det kan vara på vårdcentralen, i lärarrummet, på socialkontoret, på förskolan, i den lokala fackklubben, i bostadsrättsföreningen, i SFI-klassen, i fotbollsklubben, på närpolisstationen eller vid kommunstyrelsens sammanträde.

En viktig iakttagelse är att ge alla som arbetar mot våld tid och utrymme att utveckla nya lösningar och att pröva nya metoder. De lokala myndigheter som möter våldsutsatta måste också samarbeta närmare i vardagen i ett löpande utvecklingsarbete.

Nationella samordnaren har mött ett mycket stort engagemang bland många som arbetar mot våld i nära relationer. Det finns både en nyfikenhet och idérikedom som skulle utnyttjas mer. Här har ansvariga chefer inom till exempel polisen, socialtjänsten och hälso- och sjukvården ett stort ansvar. De måste låta kreativa medarbetare få större utrymme för sina idéer. De statliga myndigheterna kan också bidra till detta, genom att sprida konkreta tips och framgångsrika arbetssätt.

Att bli slagen av eller slå en närstående är förenat med mycket skam och skuld hos de flesta personer. Fortfarande är det en mycket liten del av alla våldshändelser som kommer till myndigheters kännedom. Ett mer medvetet vardagsarbete är det mest långsiktigt hållbara i arbetet mot våld i nära relationer, till exempel med föräldrar och barn i förskola och skola samt företagshälsovården.

Alla måste därför börja prata mer om våld i vardagen. Då kommer fler våga be om hjälp.

Bilaga 1 - Förslag i SOU 2014:49

Förstå komplexiteten och pröva nya vägar tillsammans

- Bedriv gemensam verksamhetsutveckling lokalt och regionalt.
- Analysera den samhällsekonomiska effektiviteten i regionala försöksverksamheter.

Sätt fokus på våldsutövaren

- Utveckla polisens arbete att förebygga upprepad utsatthet för våld i nära relationer.
- Kommuner bör erbjuda våldsutövare tillfälligt boende.
- Utveckla behandlingen av våldsutövare.
- Inrätta en nationell telefonlinje för våldsutövare.
- Erbjud statligt anställda behandling för problem med sin aggressivitet.
- Lagreglera socialnämndens ansvar att erbjuda våldsutövare hjälp att förändra sitt beteende.
- Ny sekretessbrytande regel för att förebygga allvarligt våld i nära relationer.
- Skärp straffskalan för överträdelse av kontaktförbud.
- Längre giltighetstid för kontaktförbud avseende gemensam bostad.
- Öka möjligheten att beslagta skriftligt meddelande vid brott mot närstående.

Underlätta för våldsutsatta

- Upprätta lokala samverkansöverenskommelser om våld i nära relationer.
- Inrätta operativa arbetsgrupper mot våld i nära relationer i varje kommun.
- Lotsar inom socialtjänsten ska ansvara för samordningen av insatser för våldsutsatta.
- Inrätta särskilda barnlotsar inom socialtjänsten.
- Erbjud våldsutsatta en extern stödperson för stöd utanför myndigheters uppgifter.
- Fråga rutinmässigt om våldsutsatthet i hälso- och sjukvård och socialtjänst.
- Lagreglera kommunernas ansvar för skyddat boende och gör verksamheten skyddat boende tillståndspliktig.

- Utöka möjligheterna för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att lämna ut uppgifter till polisen vid misstanke om brott.
- Rättsintyg ska kunna utfärdas utan målsägandens samtycke vid misstanke om brott med minst nio månaders fängelse i straffskalan.
- Målsägandebiträde vid brott i nära relationer ska vara särskilt lämpad för uppdraget.
- Polisen och socialtjänsten bör bistå våldsutsatta med att hämta personliga tillhörigheter.
- Särskilda brottskoder för våldsbrott mot personer med funktionsnedsättning ska utredas.
- Ge bättre förutsättningar för kvinnojourer och andra idéburna organisationer som arbetar för våldsutsatta genom långsiktiga organisationsbidrag.

Lyssna på barnen och vidta åtgärder

- Inrätta ett nationellt kunskapscenter om våld och övergrepp mot barn.
- Utbilda lärare och förskollärare om våld i nära relationer.
- Våldsförebyggande perspektiv ska tas upp i inskolningssamtal vid förskolan.
- Mobila team bör erbjuda riktat stöd för barn i förskoleålder. De mobila teamen bör vara ett stöd för förskolepersonal, föräldrar och barn.
- Barn som lever med våld i nära relation ska alltid utredas av socialnämnden.
- Utvecklad tillsyn av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våldsutsatta barn.
- Socialtjänsten bör kalla till möte när rättsprocessen är avslutad för att informera vårdnadshavarna och erbjuda stöd och hjälp.
- Utöka socialnämndens möjligheter till uppföljning av våldsutsatta barn.
- Barnens situation i skyddat boende ska utredas närmare i särskild ordning.
- Hälso- och sjukvården ska särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd när de har utsatts för våld.
- Polisen ska ta fram en hot- och riskbedömningsmanual för barn som lever med våld, samt utveckla en särskild modell för barnkonsekvensanalyser inom polisens verksamhet.
- Särskilda företrädaren ska förklara utfallet i rättsprocessen för barnet.
- Socialnämnden ska underrättas vid beslut om kontaktförbud när barn berörs.

Särskilda insatser avseende hedersrelaterat våld och förtryck

- Kartlägg omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck på nationell nivå.
- Utveckla en modell med interkulturella vägledare för skolor med särskilda behov.
- Polisens rutiner för hedersrelaterad ärenden med internationell anknytning ska utvecklas.
- Metoder i arbetet mot hedersrelaterat våld eller förtryck ska utvärderas.
- Statskontoret ska utvärdera arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck som bedrivs vid Länsstyrelsen i Östergötland.

Förtydliga den nationella strukturen för koordinering och uppföljning

- Frihet från våld i nära relationer ska vara ett nationellt folkhälsomål.
- Arbetet mot våld i nära relationer ska ingå som en del av arbetet med alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobaksfrågor (ANDT).
- Barns utsatthet och förebyggande åtgärder ska tydliggöras i nationella strategier.
- Inrätta en statsrådsgrupp mot våld i nära relationer.
- En återkommande nationell analys av utvecklingen av våld i nära relationer ska göras vart tredje år.
- Länsstyrelsens uppgifter inom området våld i nära relationer ska utvecklas och förtydligas.
- Socialstyrelsen uppdras att ta fram en långsiktig utvecklingsstrategi för den fortsatta metodutvecklingen kring våld i nära relationer.
- Brottsförebyggande rådet ska göra en kunskapssammanställning om effektiva polisiära metoder för att förebygga upprepat våld mot barn och vuxna i nära relationer.
- Försök med lokala och regionala utredningar av allvarligt våld i nära relationer ska genomföras.

Omslag: Elanders Sverige AB
Foto: © FilippoBacci, pojoslaw, Evgeny Sergeev,
Stock Shop Photography LLC, ambrozinio,
VBaleha, vgajic, LSOphoto och pojoslaw.